

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสถานะทางเอกลักษณ์ของวัยรุ่นตอนปลาย โดยเปรียบเทียบระหว่างสถานะทางเอกลักษณ์ด้านอาชีพ การเมือง ศาสนา ทศนคติเกี่ยวกับบทบาททางเพศ เพศสัมพันธ์ และสถานะทางเอกลักษณ์ของตน กับระดับชั้นเรียนของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ดังนี้

สมมุติฐานที่ 1 กล่าวว่า นักศึกษาอยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ด้านอาชีพด้วยตนเองได้อย่างสมบูรณ์ มีจำนวนเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้น

ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาที่อยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ด้านอาชีพด้วยตนเองได้อย่างสมบูรณ์ (IA) มีจำนวนเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ผลการวิจัยสนับสนุนสมมุติฐาน ส่วนนักศึกษาที่อยู่ในสถานะที่เกิดความสับสนในการหาเอกลักษณ์ด้านอาชีพ (ID) มีจำนวนลดลง ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของวอเตอร์แมน และวอเตอร์แมน (Waterman and Waterman, 1971) วอเตอร์แมน, จีรี และวอเตอร์แมน (Waterman, Geary and Waterman, 1974) เป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของสถานะทางเอกลักษณ์ของตนในนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยี วิทยาลัยเรเนเซลาร์ (Russelear) จำนวน 90 คน เริ่มศึกษาตั้งแต่ชั้นปี 1 จนถึงชั้นปี 4 พบว่านักศึกษาที่อยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ด้านอาชีพได้ด้วยตนเอง (IA) มีจำนวนนักศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และแนวโน้มทั่วไปของพัฒนาการทางเอกลักษณ์มีทิศทางในทางบวก และการศึกษาของวอเตอร์แมน และโกลด์แมน (Waterman and Goldman, 1976) เป็นการศึกษาระยะยาวเรื่องพัฒนาการทางเอกลักษณ์ของตน ในนักศึกษาสถาบันศิลปศาสตร์ วิทยาลัยฮาร์ทวิก (Hartwick) จำนวน 59 คน พบว่า นักศึกษาที่อยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ด้านอาชีพด้วยตนเองได้อย่างสมบูรณ์ (IA) มีจำนวนสูงขึ้น ส่วนนักศึกษาที่อยู่ในสถานะที่มีเอกลักษณ์ด้านอาชีพ (ID) มีจำนวนลดลง นอกจากนี้ยังพบอีกว่า เมื่อเวลาผ่านไป 1 ปี นับจากเริ่มศึกษากลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาที่เกิดความสับสนในการหาเอกลักษณ์ด้านอาชีพ (ID) มีจำนวนลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนนักศึกษาที่ค้นหาเอกลักษณ์ด้านอาชีพด้วยตนเองได้อย่างสมบูรณ์ (IA) มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญ

จากผลการวิจัยแสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีพัฒนาการทางเอกลักษณ์ของตนโดยประเมินจากนักศึกษาที่มีความก้าวหน้าในการเปลี่ยนแปลงสถานะทางเอกลักษณ์จากสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ไม่ได้ไปสู่สถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ด้านอาชีพด้วยตนเองได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอยู่ในระยะวัยรุ่นเป็นช่วงวัยของการค้นหาบทบาทของผู้ใหญ่และของตนเอง จึงต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่สำคัญในช่วงนี้ คือ การศึกษาเล่าเรียนและการฝึกหัดงานอาชีพระหว่างการศึกษ เพื่อจะได้วางแผนด้านอาชีพ เกิดเอกลักษณ์ด้านอาชีพขึ้น และเริ่มต้นประกอบอาชีพอย่างจริงจัง (Super and Hall, 1978) แต่นักศึกษาชั้นปี 1 มักจะมีความรู้ความเข้าใจด้านอาชีพน้อย มีการตัดสินใจเลือกอาชีพตามค่านิยมของครอบครัวโดยขาดการไตร่ตรอง ถึงความรู้ ความสามารถ และความต้องการที่แท้จริง ทำให้นักศึกษาที่มีอายุน้อยหรือมีระดับชั้นเรียนต่ำ มีความสับสนในการหาเอกลักษณ์ด้านอาชีพ หรือมีแนวคิดด้านอาชีพคล้อยตามแนวคิดของครอบครัว เนื่องจากการสนับสนุนจากบิดามารดาจะค่อย ๆ ถ่างทอดเป็นทัศนคติ หรือค่านิยมทางอาชีพไปสู่แนวคิดของบุตรได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

เมื่อนักศึกษาเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา หลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษามีกิจกรรมฝึกทักษะด้านอาชีพและการหาประสบการณ์การทำงานด้านต่าง ๆ ทั้งที่เป็นการหารายได้ อาสาสมัคร หรือกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ช่วยเอื้อให้นักศึกษาเพิ่มทักษะในการคิดตรองได้กว้างขึ้น มีการพัฒนาความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับตนและอาชีพ เกิดค่านิยมทางอาชีพในทางบวก และมีความตระหนักถึงความสำคัญของอาชีพต่าง ๆ ให้แก่วัยรุ่น นอกเหนือจากประสบการณ์ที่ได้รับจากที่บ้าน สอดคล้องกับการศึกษาของเบเคอร์ (Baker, 1985) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมปลายในรัฐอลาบามา จำนวน 266 คน ที่เข้าร่วมทำงานกับโรงเรียน โดยโรงเรียนเป็นผู้ว่าจ้างนักเรียนให้เข้าร่วมโครงการนี้ พบว่า การที่นักเรียนได้รับทักษะประสบการณ์ และรู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยการทำงานในโรงเรียน ทำให้ตระหนักในค่านิยมทางอาชีพและช่วยลดพฤติกรรมการมาสายของนักเรียนด้วย แต่การหาประสบการณ์การทำงานของนักเรียนไม่ควรทำงานมากเกินไป เพราะจะเกิดความเครียดและมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้ ควรใช้เวลาสร้างความใกล้ชิดกับเพื่อนที่โรงเรียนด้วย (Ruggiero, 1985)

การศึกษาของกิงแก้ว พูนคลองตัน (2523) เพื่อเปรียบเทียบบุคลิกภาวะทางอาชีพของนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพฯ พบว่า นิสิตนักศึกษาชั้นปี 3 และชั้นปี 4 มีบุคลิกภาวะทางอาชีพสูงกว่านิสิตนักศึกษาชั้นปี 1 และชั้นปี 2 นิสิตนักศึกษาที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกหลักสูตรปานกลางและมาก มีบุคลิกภาวะทางอาชีพสูงกว่านิสิตนักศึกษาที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกหลักสูตรน้อย

จะเห็นได้ว่านักศึกษาที่มีอายุมากขึ้น มีประสบการณ์ต่าง ๆ เพิ่มขึ้นทั้งประสบการณ์ในการทำงาน และประสบการณ์ที่ได้รับเพิ่มพูนจากห้องเรียนเกี่ยวกับเรื่องอาชีพ ทำให้วัยรุ่นสามารถประเมินความคิด ความต้องการ และรู้จักความสามารถที่แท้จริงของตนได้ ช่วยเอื้อให้นักศึกษาสามารถค้นหาเอกลักษณ์ด้านอาชีพของตนได้

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ปรึกษากับบิดามารดา ก่อนตัดสินใจเลือกอาชีพ และเลือกศึกษาในคณะที่ตรงกับอาชีพตามความเห็นชอบของบิดามารดา เพื่อให้บิดามารดารู้สึกภาคภูมิใจ แม้ว่านักศึกษาบางคนบอกว่าบิดามารดาให้โอกาสในการเลือกประกอบอาชีพตามต้องการก็ตาม แต่พบว่า ในกลุ่มนักศึกษาจากสาขาวิชาสังคมศาสตร์ ได้แก่ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยสยาม ส่วนใหญ่จะให้เหตุผลในการเลือกอาชีพ โดยดูจากความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเองเป็นหลัก ซึ่งมักจะขัดแย้งกับค่านิยมทางอาชีพของบิดามารดาที่มีความคิดว่าสาขาวิชาดังกล่าวเป็นอาชีพที่ไม่มั่นคง เป็นงานหนักสำหรับผู้หญิง และบิดามารดาบางคนไม่ทราบว่าเมื่อศึกษาจบจากคณะนิเทศศาสตร์แล้ว สามารถประกอบอาชีพอะไรได้บ้างจึงไม่สนับสนุนให้บุตร เลือกอาชีพทางด้านนี้

สมมุติฐานที่ 2 กล่าวว่า นักศึกษาอยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ด้านการเมืองด้วยตนเองได้อย่างสมบูรณ์มีจำนวนเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้น

ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาอยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ด้านการเมืองด้วยตนเองได้อย่างสมบูรณ์ มีจำนวนเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยไม่สนับสนุนสมมุติฐาน

เหตุที่ทำให้สมมุติฐานไม่ได้รับการสนับสนุนดังกล่าวอาจเนื่องจากสภาวะทางการเมืองในขณะเก็บข้อมูล เพราะสภาพการเมืองในขณะนี้มี ความวุ่นวาย ไม่มีเหตุการณ์ทางการเมืองที่รุนแรง สอดคล้องกับคำกล่าวของวอเตอร์แมน (Waterman, 1982) ที่ว่า ช่วงเวลาของการศึกษาอาจจะส่งผลต่อข้อค้นพบได้ โดยเฉพาะเนื้อหาทางการเมือง และมาร์เซีย (Marcia, 1980) ที่พบว่า ความสนใจด้านการเมืองเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ตามช่วงเวลาการศึกษาข้อมูล

นอกจากสภาวะทางการเมืองในขณะเก็บข้อมูลแล้วสิ่งที่น่าเกี่ยวข้องกับอีกประการหนึ่งคือ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่ไม่ได้รับประโยชน์จากการเมืองโดยตรง เช่น อายุยังไม่ถึงเกณฑ์ลงคะแนนเลือกตั้ง หรือนักศึกษาคิดว่าเรื่องสังคมและการเมืองเป็นเรื่องไกลตัว ไม่ส่งผลอะไรต่อตนเองอย่างชัดเจน เป็นเรื่องของผู้ใหญ่ หรือนโยบายของสถาบันอุดมศึกษาห้ามนักศึกษายุ่งเกี่ยว

กับกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ส่งผลให้นักศึกษาไม่สามารถค้นหาเอกลักษณ์ด้านการเมืองด้วยตนเองได้

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า นักศึกษามีความรู้และให้ความสนใจเรื่องการเมืองน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับเนื้อหาต่าง ๆ โดยเฉพาะนักศึกษาหญิง มีความรู้ความสนใจน้อยจึงอยู่ในสถานะที่เกิดความสับสนในการหาเอกลักษณ์ด้านการเมือง (ID) มีจำนวนมาก หรือมีแนวคิดทางการเมืองคล้อยตามแนวคิดของบิดา และสื่อมวลชนต่าง ๆ โดยไม่มีการพิจารณาเรื่องการเมืองอย่างละเอียด ทำให้นักศึกษาหญิงอยู่ในสถานะที่ยังค้นหาเอกลักษณ์ด้านการเมืองไม่สำเร็จ ยังต้องอาศัยแนวคิดจากผู้อื่น (F) มีจำนวนมาก ส่วนนักศึกษาชายให้ความสนใจเรื่องการเมืองมากกว่านักศึกษาหญิง ส่วนใหญ่ของนักศึกษาชายติดตามเรื่องการเมือง โดยการอ่านหนังสือพิมพ์ ดูทีวีและพูดคุยกับบุคคลต่าง ๆ เกิดการเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องการเมืองของตนเองและผู้อื่น จึงทราบถึงแนวคิดทางการเมืองของตนได้ ทำให้นักศึกษาชายมีจำนวนมากที่อยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ด้านการเมืองของตนเองได้อย่างสมบูรณ์ (IA) สอดคล้องกับผลการศึกษาของฮูดสัน และฟิสเชอร์ (Hodgson and Fisher, 1979) และผลการศึกษาของอดัมส์ และฟิทช์ (Adam and Fitch, 1981) ที่ศึกษาความแตกต่างระหว่างนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงกับสถานะทางเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ พบว่า นักศึกษาชายที่อยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ด้านการเมืองด้วยตนเองได้อย่างสมบูรณ์ (IA) มีมากกว่านักศึกษาหญิง และนักศึกษาหญิงที่อยู่ในสถานะที่ยังหาเอกลักษณ์ด้านการเมืองไม่สำเร็จ ยังต้องอาศัยแนวคิดจากผู้อื่น (F) มีจำนวนมากเกินไป (Overrepresent)

สมมุติฐานที่ 3 กล่าวว่า นักศึกษาที่อยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ด้านศาสนาด้วยตนเองอย่างสมบูรณ์มีจำนวนเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้น

ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาอยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ด้านศาสนาด้วยตนเองได้อย่างสมบูรณ์ มีจำนวนเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยสนับสนุนสมมุติฐาน

พบว่า นักศึกษาที่อยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ด้านศาสนาไม่สำเร็จ ยังต้องอาศัยแนวคิดจากผู้อื่น (F) มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ นักศึกษาที่อยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ด้านศาสนาด้วยตนเองได้อย่างสมบูรณ์ (IA) นักศึกษาที่มีสถานะที่ยังมีเอกลักษณ์ทางศาสนาที่ไม่แน่นอน (M) และนักศึกษาที่มีความสับสนในการหาเอกลักษณ์ด้านศาสนา (ID) ตามลำดับ

ผลการวิจัยครั้งนี้อาจเกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ บิดามารดานับถือศาสนาพุทธเช่นเดียวกัน เนื่องจากศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ บิดามารดาจึงตกลงใจเลือกศาสนาพุทธให้กับบุตรตามอย่างบรรพบุรุษที่นับถือศาสนาพุทธสืบต่อกันมา ศาสนาเป็นวัฒนธรรมที่ฝังงมที่มนุษย์ได้เรียนรู้และเก็บสะสมไว้เป็นสมบัติส่วนรวมของสังคม ศาสนาจะเจริญงอกงามและคงอยู่ได้ก็ต้องอาศัยการถ่ายทอดให้แก่บุคคลรุ่นต่อไป ครอบครัวจึงมีหน้าที่ถ่ายทอดให้แก่บุคคลรุ่นต่อไป ครอบครัวจึงมีหน้าที่ถ่ายทอดและขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ให้แก่สมาชิกในครอบครัว ทำให้เด็กมีโอกาสรื่นรู้บทบาท วัฒนธรรม บรรทัดฐาน และระเบียบประเพณีต่าง ๆ ของสังคม มีส่วนทำให้เด็กเหล่านี้เป็นคนดีสามารถร่วมอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ศาสนาจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่วนศาสนาจะมีอิทธิพลต่อบุคคลเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับสภาพจิตใจและสภาพทางสังคมและวัฒนธรรม ที่จะช่วยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดแนวคิดทางศาสนาและปฏิบัติตามหลักการทางศาสนา ที่ช่วยให้บุคคลสามารถแก้ไขปัญหาและปรับตัวเข้ากับความต้องการของสังคมและวัฒนธรรมที่ประเทศนั้นต้องการได้ (อุษา ศรีจินดารัตน์, 2533)

นอกจากนี้ นักศึกษาตกลงใจเลือกศาสนา เนื่องจากบิดามารดาเป็นผู้ที่สนใจเรื่องของศาสนาและเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำ สอดคล้องกับงานวิจัยของโรเวนทัล (Loewenthal, 1986) ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกศาสนา พบว่า นักศึกษาที่นับถือศาสนาตกลงใจเลือกศาสนา เนื่องจากมีประสบการณ์ที่ได้รับมาเป็นผลจากการมีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องกับศาสนา ส่วนนักศึกษาที่ไม่นับถือศาสนาเห็นว่าศาสนาเป็นสิ่งที่ล้าสมัย ทำให้ขาดลักษณะของการแสวงหาความจริงและสนองตอบความต้องการความปลอดภัยของมนุษย์เท่านั้น

จะเห็นได้ว่า การอบรมสั่งสอนจากครอบครัว ประสบการณ์ที่ได้รับมา ความใกล้ชิดกับศาสนา จากการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาอยู่เสมอ ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม ทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่อยู่นในสถานะที่หาเอกลักษณ์ด้านศาสนาไม่สำเร็จ ยังต้องอาศัยแนวคิดจากผู้อื่น อดยขาดการไตร่ตรองด้วยตนเอง

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า เมื่อนักศึกษามีประสบการณ์มากขึ้น ได้เรียนรู้และพบเห็นสิ่งต่าง ๆ มากขึ้นทั้งจากโรงเรียน และกลุ่มเพื่อนที่นับถือศาสนาต่าง ๆ นอกเหนือจากศาสนาพุทธ มีส่วนช่วยให้นักศึกษาบางส่วนตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องศาสนาต่าง ๆ เริ่มสนใจ ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องศาสนา โดยการอ่านหนังสือ หรือเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา โดยเฉพาะศาสนาคริสต์ เกิดการเปรียบเทียบคำอบรมสั่งสอน กฎระเบียบ และข้อปฏิบัติของศาสนาที่ศึกษากับ

คาอบรมสั่งสอนจากครอบครัว และครู เป็นช่วงที่นักศึกษาเผชิญกับภาวะวิกฤตเกี่ยวกับศาสนา แต่ ยังไม่ได้ตกลงใจเลือกศาสนาอย่างแน่นอน เกิดความลังเลจึงศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม หรือปรึกษา กับผู้รู้ต่าง ๆ เป็นระยะที่นักศึกษาอยู่ในสถานะที่มีเอกลักษณ์ด้านศาสนาที่ไม่แน่นอน (M)

เมื่อเกิดการเปรียบเทียบแนวคิดทางศาสนา นักศึกษาบางส่วนสามารถตกลงใจเลือก ศาสนาได้ นักศึกษาส่วนใหญ่เลือกนับถือศาสนาพุทธ โดยให้เหตุผลว่าการประพฤติปฏิบัติ ตามแนว ศาสนาพุทธสอดคล้องกับวิถีชีวิตคนไทย หรือนับถือศาสนาพุทธตามบิดามารดาเคารพนับถืออยู่ หรือ สนใจเรียนรู้จนเกิดความเข้าใจมีความเลื่อมใส พิจารณาแล้วว่าเหมาะสมกับตน แต่นักศึกษากลุ่มนี้ มีแนวความเชื่อบางอย่างที่ขัดแย้งกับแนวเชื่อของบิดามารดา เช่นการประกอบพิธีกรรม การเชื่อถือ รัชกลาง เป็นต้น แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาสามารถค้นหาเอกลักษณ์ด้านศาสนาด้วยตนเองได้อย่าง สมบูรณ์ มีส่วนเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น

สมมุติฐานที่ 4 กล่าวว่า นักศึกษาอยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ด้านทัศนคติเกี่ยวกับ บทบาททางเพศด้วยตนเองได้อย่างสมบูรณ์ มีจำนวนเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้น ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาอยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ด้านทัศนคติเกี่ยวกับบทบาททางเพศด้วยตนเองได้ อย่างสมบูรณ์ มีจำนวนเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการ วิจัยสนับสนุนสมมุติฐาน

พบว่า นักศึกษาที่มีระดับชั้นเรียนสูงขึ้น อยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ด้านบทบาททางเพศ (IA) มีจำนวนเพิ่มขึ้น ส่วนนักศึกษาที่อยู่ในสถานะที่เกิดความสับสนในการหาเอกลักษณ์ด้านบทบาท ทางเพศ (ID) มีจำนวนลดลง

มาร์เซีย (Marcia, 1980) กล่าวว่าไว้ว่าวัยรุ่นตอนปลายเป็นช่วงวัยที่บุคคลจะต้องรู้จัก บทบาททางเพศ มีบุคลิกภาพและการแสดงออกที่เหมาะสมกับเพศของตน แต่นักศึกษาชั้นปี 1 ที่มี อายุน้อย สนใจและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาททางเพศน้อย มีแนวคิดตรงกันว่าตนเป็นคน เก่ง มีความสามารถ แต่ไม่สามารถอธิบายกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นได้อย่างไร หรือการปฏิบัติของ บิดามารดาไม่สอดคล้องกับคาอบรมสั่งสอนและ เกิดความไม่สม่ำเสมอในการอบรม เป็นผลทำให้ วัยรุ่นเกิดความสับสนในบทบาททางเพศ ไม่สามารถพัฒนาบทบาททางเพศตามความคาดหวังของ สังคมที่เหมาะสมกับเพศของตน หรือเป็นการตอบสนองที่ไม่เหมาะสมกับเพศ

นักศึกษาบางส่วนได้เรียนรู้แนวคิดและพฤติกรรมเกี่ยวกับบทบาททางเพศจากบิดามารดา ซึ่งเป็นตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อชีวิตมากที่สุด วัยรุ่นจึงเลียนแบบพฤติกรรมและแนวคิดของบิดามารดามา

เป็นพฤติกรรมและแนวคิดของตน จึงเกิดพัฒนาการของบทบาททางเพศ เหมือนกับแนวคิดของบิดามารดา (Rubin, 1974 อ้างถึงใน กรรณิการ์ เฉลิมกุล, 2535)

เมื่อนักศึกษามีประสบการณ์มากขึ้น พบกับสังคมที่กว้างขึ้น นอกเหนือจากสังคม ครอบครัว ได้พบเห็นความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความเท่าเทียมกันทางการศึกษา ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม การเคลื่อนไหวในการเรียกร้องสิทธิและความเสมอภาคระหว่างชายและหญิง ทำให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมมากขึ้น ตัวแบบที่พบเห็นจากสื่อมวลชน ตลอดจนระบบการศึกษาและกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัย ทำให้นักศึกษาชายและหญิงต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยเอื้อให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาททางเพศเปลี่ยนแปลงเกิดการเปรียบเทียบแนวคิดและการปฏิบัติตนเกี่ยวกับบทบาททางเพศที่ได้รับจากครอบครัว กับบทบาททางเพศในสังคมปัจจุบัน ทำให้เกิดความสงสัยคับข้องใจ เกิดความขัดแย้งทางบทบาทและเกิดความตึงเครียดทางบทบาท (Role Strain) ได้ แม้ว่าบิดามารดาจะเป็นตัวแบบที่สำคัญ แต่กลุ่มเพื่อนและบุคคลต่าง ๆ ในสังคมและในโทรทัศน์ ก็อาจเป็นแบบอย่างได้ (Jagger, 1977 อ้างถึงใน กรรณิการ์ เฉลิมกุล, 2535) นักศึกษามีการตกลงใจเกี่ยวกับบทบาททางเพศด้วยตนเอง และมีพฤติกรรมสอดคล้องกับการตกลงใจตามบทบาททางเพศ ด้ยมีการคิดพิจารณาแล้วว่า แนวคิดและพฤติกรรมเกี่ยวกับบทบาททางเพศนั้นเหมาะสมกับตนเองอย่างแท้จริง จะเห็นได้ว่า การเรียนรู้บทบาททางเพศเป็นกระบวนการเรียนรู้ต่อเนื่องตั้งแต่วัยเด็ก การเรียนรู้บทบาททางเพศคือการที่เด็กรวบรวมลักษณะ คุณสมบัติ และพฤติกรรมต่าง ๆ ตามที่สังคมและวัฒนธรรมกำหนด แล้วนำมาปฏิบัติให้เหมาะสมกับเพศของตน ผลที่ได้จากกระบวนการดังกล่าวคือ การมีเอกลักษณ์ของบทบาททางเพศ (Sex Role Identity) (Bem, 1981 อ้างจากกรรณิการ์ เฉลิมกุล, 2535) ดังนั้น นักศึกษาที่มีระดับชั้นเรียนสูงขึ้น มีอายุและประสบการณ์มากขึ้น อยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ด้านบทบาททางเพศด้วยตนเอง ได้อย่างสมบูรณ์ มีจำนวนเพิ่มขึ้นด้วย

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า บิดามารดาส่วนใหญ่ยังคงอบรมสั่งสอนและปฏิบัติตนในครอบครัวตามค่านิยมเดิมของไทย คือ ผู้ชายเป็นผู้นำและผู้หญิงเป็นผู้ตาม มีพฤติกรรมเหมาะสมกับเพศของตน ทำให้นักศึกษาหญิงอยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ด้านบทบาททางเพศไม่สำเร็จ ยังต้องอาศัยแนวคิดจากผู้อื่น (F) มีจำนวนมาก เมื่อนักศึกษาพบกับสังคมที่กว้างขึ้นได้พบเห็นตัวแบบ ทั้งทางสื่อมวลชนและสังคมต่าง ๆ จึงเกิดการเปรียบเทียบบทบาททางเพศที่พบเห็นในสังคมกับบทบาททางเพศที่มีความเสมอภาคมากขึ้น แต่การปฏิบัติตนของบิดามารดาที่ขัดแย้งกับค่านิยมสั่งสอนทั้งแบบค่านิยมเดิมของไทย และค่านิยมบทบาททางเพศที่มีความเสมอภาคมากขึ้น แต่การปฏิบัติตนของ

บิดามารดาที่ขัดแย้งกับคาบธรรมเนียมสั่งสอน หรือการแสดงออกถึงความไม่เสมอภาคในการอบรมเลี้ยงดู ทำให้เกิดความขัดแย้งทางบทบาท สอดคล้องกับคำกล่าวของ ไวทิง และเอดวาร์ด (Whiting and Edward อ้างถึงใน นิตยกุล อรรถนุพรรณ, 2530) กล่าวว่า เด็กชายมักได้รับการส่งเสริมให้มีอิสระจากบิดามารดา สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นอิสระได้มากกว่าเด็กหญิง ขณะที่เด็กหญิงได้รับการส่งเสริมให้อยู่ใกล้ชิดกับครอบครัว ทำให้เกิดความคับข้องใจในการปฏิบัติตนของบิดามารดาที่แสดงถึงความไม่สม่ำเสมอในการกระทำ โดยเฉพาะนักศึกษาหญิงมีความรู้สึกว่าตนเองมีความรู้ความสามารถ แต่กลับเสียเปรียบนักศึกษาชายทั้งทางธรรมชาติ สังคม อาชีพ และตำแหน่งหน้าที่การงานต่าง ๆ ต้องแบกรับภาระต่าง ๆ มากกว่านักศึกษาชาย และถูกควบคุมไม่ให้มีอิสระจากครอบครัว (นิตยกุล อรรถนุพรรณ, 2530) จึงทำให้นักศึกษาหญิงที่อยู่บนสถานะที่มีเอกลักษณ์ด้านบทบาททางเพศที่ไม่แน่นอน (M) มีจำนวนมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของฮุดสันและฟิชเชอร์ (Hodgson and Fisher, 1979) พบว่า นักศึกษาหญิงที่อยู่บนสถานะที่ยังมีเอกลักษณ์ด้านบทบาททางเพศที่ไม่แน่นอน (M) มีจำนวนมากกว่านักศึกษาชาย และการศึกษาของเทสซ์ (Tesch, 1980 อ้างถึงใน Waterman, 1982) ศึกษาความแตกต่างทางเพศกับเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ ในกลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่ พบว่า ผู้หญิงที่อยู่บนสถานะที่ยังมีเอกลักษณ์ด้านบทบาททางเพศที่ไม่แน่นอน (M) และผู้หญิงที่อยู่บนสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ด้านบทบาททางเพศยังไม่สำเร็จ ต้องอาศัยแนวคิดจากผู้อื่น (F) มีจำนวนมากกว่าผู้ชาย

สมมุติฐานที่ 5 กล่าวว่า นักศึกษาที่อยู่บนสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ด้านเพศสัมพันธ์ด้วยตนเองได้อย่างสมบูรณ์มีจำนวนเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้น ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่อยู่บนสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ด้านเพศสัมพันธ์ด้วยตนเองได้อย่างสมบูรณ์ มีจำนวนเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยสนับสนุนสมมุติฐาน

พบว่า นักศึกษาที่อยู่บนสถานะที่เกิดความสับสนในการหาเอกลักษณ์ด้านเพศสัมพันธ์มีจำนวนลดลง และนักศึกษาที่อยู่บนสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ด้านเพศสัมพันธ์มีจำนวนเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้น

มาร์เซีย (Marcia, 1980) กล่าวว่า บุคคลจะค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองได้ ต้องมีค่านิยมเกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์ ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และมีการแสดงออกที่สอดคล้องกับค่านิยมนั้น แต่นักศึกษาบางคนได้รับคำอธิบาย เรื่องเพศสัมพันธ์น้อยหรือเป็นการอธิบายแบบคลุมเครือ บิดามารดาไม่ค่อยกล้าตอบคำถามเหล่านี้ เนื่องจากวัฒนธรรมไทยเชื่อว่าเรื่องเพศสัมพันธ์

เป็นเรื่องส่วนตัวที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เป็นเรื่องน่าอายที่จะพูดคุยหรือซักถามกัน ท้าให้วัยรุ่นเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อเรื่องเพศด้วย

นักศึกษาบางคนได้รับคำอบรมสั่งสอนเรื่องเพศสัมพันธ์จากบิดามารดาและครูที่โรงเรียน ท้าให้นักศึกษายึดมั่นในคำอบรมสั่งสอน มีแนวคิดความเชื่อและการปฏิบัติตนเรื่องเพศสัมพันธ์ตามอย่างประสบการณ์ที่ได้รับจากกฎเกณฑ์ภายในครอบครัวหรือผู้มีอำนาจ

เมื่อนักศึกษามีอายุมากขึ้นได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ มากขึ้น พบเห็นตัวแบบเรื่องเพศสัมพันธ์จากกลุ่มเพื่อน สื่อมวลชน และอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศที่เผยแพร่เข้าสู่ประเทศไทยเพิ่มขึ้น ท้าให้นักศึกษาเกิดการเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องเพศสัมพันธ์ที่มีอยู่เดิม หรือที่ได้รับจากการอบรมสั่งสอนกับแนวคิดเรื่องเพศสัมพันธ์ที่พบเห็นในสังคมปัจจุบัน เกิดความรู้สึกไม่แน่นอนในการค้นหาเอกลักษณ์ด้านเพศสัมพันธ์ มีการค้นหาแนวทางที่คิดว่าเหมาะกับตน แล้วตัดสินใจเลือกค่านิยมเรื่องเพศสัมพันธ์ และมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับการตกลงใจนั้น โดยนักศึกษารู้ได้ตรงต่อแล้วว่าแนวคิดและพฤติกรรมเรื่องเพศสัมพันธ์เหมาะสมกับตน

เห็นได้ว่าอายุและประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น ท้าให้นักศึกษาสามารถตรงต่อแนวคิด ความเชื่อเรื่องเพศสัมพันธ์ด้วยตนเองได้ จึงเปลี่ยนจากนักศึกษาที่อยู่สถานะที่เกิดความสับสนในการหาเอกลักษณ์ด้านเพศสัมพันธ์ เป็นนักศึกษาที่สามารถค้นหาเอกลักษณ์ด้านเพศสัมพันธ์ด้วยตนเองได้อย่างสมบูรณ์

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า บิดามารดาอบรมสั่งสอน เรื่องเพศสัมพันธ์ตามค่านิยมของขนบธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อแต่โบราณของไทย คือ เด็กหญิงสอนให้ปฏิบัติตนเป็นกุลสตรีที่ดี รักรวมสองคนตัว ส่วนเด็กชายบิดามารดาให้อิสระเรื่องเพศมากกว่าเด็กหญิง แต่เมื่อนักศึกษาได้เห็นตัวแบบเรื่องเพศสัมพันธ์ทั้งจากพฤติกรรมของกลุ่มเพื่อน ไรท์ทัศนภาพยนตร์ต่าง ๆ และวัฒนธรรมต่างประเทศ เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดไปสู่แนวคิดเรื่องทดลองอยู่ด้วยกันก่อนแต่งงาน (Pre-marital Cohabitation) โดยเชื่อว่าท้าให้ชีวิตครอบครัวมีความสุข แต่นักศึกษาหญิงส่วนใหญ่ยังไม่กล้าตกลงใจ หรือแสดงพฤติกรรมดังกล่าว เพราะขัดกับคำอบรมสั่งสอนของบิดามารดา และขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมไทย เมื่อผ่านการตรงต่อแนวคิดเรื่องเพศสัมพันธ์แล้ว นักศึกษาส่วนใหญ่ตกลงใจเลือกแนวคิด และมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับแนวคิดที่เหมาะสมกับตนการตกลงใจเรื่องเพศสัมพันธ์อาจคล้ายคลึงกับแนวคิดของบิดามารดา คือ ผู้หญิงให้รักรวมสองคนตัว ส่วนผู้ชายไม่ควรท้าให้ผู้หญิงเสียหายควรมีความพร้อมทั้งอาชีพ และฐานะก่อนจึงแต่งงานมีเพศสัมพันธ์หรือมีแนวคิดเรื่องเพศสัมพันธ์ที่เปลี่ยนไปตามสภาพสังคมโดยการทดลองอยู่ด้วยกันก่อนแต่งงาน

สมมุติฐานที่ 6 กล่าวว่า นักศึกษาอยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองได้อย่างสมบูรณ์ มีจำนวนเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้น ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาที่อยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองได้อย่างสมบูรณ์ มีจำนวนเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยสนับสนุนสมมุติฐาน

พบว่านักศึกษาที่อยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองได้อย่างสมบูรณ์ มีจำนวนเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้น ส่วนนักศึกษาที่อยู่ในสถานะที่สับสนในการหาเอกลักษณ์ของตนเองมีจำนวนลดลงตามระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้น

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของลาโวก (La Voice, 1976) ศึกษาพัฒนาการทางเอกลักษณ์ของนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่า การมีเอกลักษณ์เพิ่มขึ้นตามระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้น มีลแมน (Meilman, 1977 อ้างถึงใน Bourne, 1978 A)) ศึกษาพัฒนาการทางเอกลักษณ์ของวัยรุ่นชาย พบว่า วัยรุ่นชายที่มีอายุ 18 ปี และ 21 ปี มีการเปลี่ยนแปลงสถานะทางเอกลักษณ์มากที่สุด โดยวัยรุ่นชายเปลี่ยนจากสถานะที่เกิดความสับสนในการหาเอกลักษณ์ของตน และสถานะที่ยังหาเอกลักษณ์ของตนเองไม่สำเร็จ ยังต้องอาศัยแนวคิดจากผู้อื่น (F) ไปสู่สถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองได้อย่างสมบูรณ์ (IA) อาร์เชอร์ (Archer, 1981 อ้างถึงใน Waterman, 1982) ศึกษาพัฒนาการทางเอกลักษณ์ของนักเรียนเกรด 6 เกรด 8 เกรด 10 และเกรด 12 พบว่า การมีเอกลักษณ์เพิ่มขึ้นตามอายุของนักเรียนทุกเนื้อหาที่ถาม โดยนักเรียนที่อยู่ในสถานะที่เกิดความสับสนในการหาเอกลักษณ์ (ID) มีจำนวนลดลง ส่วนนักเรียนที่อยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองได้อย่างสมบูรณ์ (IA) มีจำนวนเพิ่มขึ้น ส่วนนักเรียนที่อยู่ในสถานะที่ยังมีเอกลักษณ์ที่ไม่แน่นอน (M) และนักเรียนในสถานะที่ยังหาเอกลักษณ์ของตนเองไม่สำเร็จยังต้องอาศัยแนวคิดจากผู้อื่น (F) ไม่มีการเปลี่ยนแปลงสถานะทางเอกลักษณ์

ส่วนการศึกษาพัฒนาการทางเอกลักษณ์กับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้แก่ การศึกษาของวอเตอร์แมน, จีรี และวอเตอร์แมน (Waterman, Geary and Waterman, 1974) กับนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยี การศึกษาของวอเตอร์แมนและโกลด์แมน (Waterman and Goldman, 1976) กับนักศึกษาศาสนา ศิลปศาสตร์ และการศึกษาของอดัมส์ และฟิทช์ (Adam and Fitch, 1981) กับนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ ทุกการศึกษาพบว่า พัฒนาการทางเอกลักษณ์เพิ่มขึ้นตามระดับชั้นเรียน โดยนักศึกษาที่อยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองได้อย่างสมบูรณ์ (IA) มีจำนวนเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้น

นักศึกษาสามารถค้นหาเอกลักษณ์ของตน อาจจะต้องเกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัว โดยเฉพาะการมีปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัว ที่บิดามารดาให้อิสระแก่บุตรในการแสดงความคิดเห็นจะช่วยให้บุตรมีความเข้าใจตนเอง เพราะการได้รับการยอมรับตามสภาพร่างกาย และเพศของตนช่วยให้มีความก้าวหน้าด้านความคิด อุดมการณ์และอาชีพ ทำให้วัยรุ่นปรับตัวได้ดี สอดคล้องกับการศึกษาวัยรุ่นที่มีปัญหาทางพฤติกรรม มักจะขาดความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดจากบิดามารดาและลักษณะของครอบครัวที่เข้มงวดมาก จนวัยรุ่นเหล่านี้ต้องแยกตนออกจากสังคม ทำให้ขาดทักษะทางสังคม ขาดความเข้าใจ หรือไม่รู้จักตนเองอย่างแท้จริง (Protinsky, 1988) สอดคล้องกับการศึกษาของแอนเดอร์สัน และเฟลมมิง (Anderson and Fleming, 1986) พบว่า ระดับของพัฒนาการทางเอกลักษณ์ของวัยรุ่น เกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดภายในครอบครัว วัยรุ่นที่มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับบิดามารดา ช่วยให้เกิดประสบการณ์ที่ทำให้วัยรุ่นสามารถค้นหาเอกลักษณ์ของตนได้ เช่นเดียวกับการศึกษาปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา และการมีส่วนร่วมของบุตรในการปรับแผนการต่าง ๆ ในครอบครัว พบว่า รูปแบบการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดา มีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางเอกลักษณ์ (Grotevant and Cooper, 1985)

สภาพแวดล้อมที่มีส่วนช่วยส่งเสริมให้วัยรุ่นสามารถค้นหาเอกลักษณ์ของตนได้ ซึ่งสภาพแวดล้อมที่สำคัญในระยะวัยรุ่นคือ โรงเรียนและกลุ่มเพื่อน สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนทั้งทางด้านเนื้อหาวิชาที่สอนของหลักสูตร มีการรับรู้สิ่งต่าง ๆ นอกเหนือจากตนเอง กิจกรรมต่าง ๆ และประสบการณ์ที่ได้รับทำให้ทั้งนักศึกษามีความคิดที่กว้างขึ้น รู้จักเปรียบเทียบแนวคิด ประสบการณ์ที่ตนได้รับกับแนวคิดของบุคคลต่าง ๆ ทำให้รู้จักตนเองอย่างแท้จริง ส่วนกลุ่มเพื่อนก็มีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดพัฒนาการทางเอกลักษณ์ เพราะวัยรุ่นที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนจะเป็นคนที่มีความภาคภูมิใจในตนเอง เกิดความคิดรวบยอดของตนที่คงที่มีค่านิยมเป็นของตนเอง สิ่งเหล่านี้เป็นวิถีทางที่สำคัญต่อพัฒนาการทางเอกลักษณ์ของวัยรุ่น (Brown and Lohor, 1987) วัยรุ่นเกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดภายในครอบครัว วัยรุ่นที่มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับบิดามารดา ช่วยให้เกิดประสบการณ์ที่ทำให้วัยรุ่นสามารถค้นหาเอกลักษณ์ของตนได้ และการศึกษาปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา และการมีส่วนร่วมของบุตรในการปรับแผนการต่าง ๆ ในครอบครัว พบว่า รูปแบบการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดา มีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางเอกลักษณ์ (Grotevant and Cooper, 1985) สอดคล้องกับผลการศึกษาของอดัมส์ และฟิทซ์ (Adam and Fitch, 1983) พบว่า นักศึกษาจะเลือกสาขาวิชาที่เรียนตามระดับของพัฒนาการทาง

เอกลักษณ์แล้ว นักศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนจากอาจารย์และเพื่อนด้วยกัน สามารถค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองได้ เป็นผู้ที่ให้ความสำคัญกับสังคมสูง ปรับตัวได้ดี มีการยอมรับบทบาททางสังคม และเป็นผู้ที่หาประโยชน์ให้กับสังคมต่อไป และการศึกษาของวอเตอร์แมน และอาร์เชอร์ (Waterman and Archer, 1979) พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการฝึกฝนทักษะจากโรงเรียน จะช่วยให้สามารถผ่านภาวะวิกฤตของการหาเอกลักษณ์ได้ เพราะการได้รับประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น ช่วยให้อายุรุ่นได้แสดงความคิดเห็นใหม่ ซึ่งเกิดจากการกระทำและการใช้ความคิดของตน และสอดคล้องกับการศึกษาของเวสตัน และสเทน (Western and Stein, 1977 อ้างถึงใน Amstey, 1977) พบว่า นักศึกษาหญิงที่อยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองได้อย่างสมบูรณ์ (IA) เป็นผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยมีจำนวนมากที่สุด

นอกจากนี้ ประสบการณ์ทางสังคมที่เพิ่มพูนช่วยให้นักศึกษาสามารถค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองได้ จากการศึกษาเปรียบเทียบสถานะทางเอกลักษณ์ของตนเองในกลุ่มนักศึกษาที่ทำงานแล้วที่มีอายุ 18-21 ปี ผลการศึกษา พบว่า วัยรุ่นที่ทำงานแล้วมีสถานะทางเอกลักษณ์ทั้งด้านอาชีพ การเมือง และศาสนา สูงกว่านักศึกษา สอดคล้องกับผลการศึกษาลักษณะที่สัมพันธ์กับสถานะทางเอกลักษณ์ของนักศึกษาหญิงวัยรุ่น อายุ 18-23 ปี เปรียบเทียบกับนักศึกษาหญิงวัยผู้ใหญ่ อายุเกิน 30 ปี ที่เข้าศึกษาด้วยกัน พบว่า นักศึกษาหญิงวัยผู้ใหญ่อยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองได้อย่างสมบูรณ์ มีจำนวนมากกกว่านักศึกษาหญิงวัยรุ่น ส่วนนักศึกษาหญิงผู้ใหญ่ที่อยู่ในสถานะที่เกิดความสับสนในการหาเอกลักษณ์ มีจำนวนน้อยกว่านักศึกษาหญิงวัยรุ่น (Marcia and Friedman, 1970) และการศึกษาของ อุษา ศรีจินดารัตน์ (2533) พบว่า วัยรุ่นที่มีเอกลักษณ์แห่งอิสรภาพสูง เป็นผู้ที่มีการพัฒนาการทางจิตสังคมสูงด้วยมีส่วนเกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบให้เหตุผล การมีประสบการณ์ในการทำงาน และการเลือกคบเพื่อนที่มีลักษณะเหมาะสม เป็นผู้ที่มีความสุขจิตดี สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้

จะเห็นได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัว สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน ทั้งทางเนื้อหา สาขาวิชาที่เรียน การได้รับการฝึกทักษะต่าง ๆ ตลอดจนกลุ่มเพื่อนและประสบการณ์ทางสังคมที่เพิ่มพูนขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น ช่วยเอื้อให้อายุรุ่นสามารถค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองได้ เพราะช่วยทำให้เพิ่มทักษะในการคิดตรึงตรองได้กว้างขึ้น รู้จักความสนใจ ความสามารถ และความต้องการที่แท้จริงของตน สามารถสร้างจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับเรื่องอาชีพ อุดมคติ บทบาททางเพศ และมีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมกับสังคมวัฒนธรรม

สรุป จากผลการวิจัยทั้งหมดจะเห็นว่าสถานะทางเอกลักษณ์ของตนประกอบด้วยมิติของเนื้อหาทางเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ ที่มีพัฒนาการแตกต่างกัน พบว่า นักศึกษาที่อยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ของตนได้อย่างสมบูรณ์มีจำนวนเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยของต่างประเทศ ส่วนใหญ่พบว่า สถานะทางเอกลักษณ์ด้านอาชีพ บทบาททางเพศและเพศสัมพันธ์มีพัฒนาการเพิ่มขึ้น ส่วนสถานะทางเอกลักษณ์ด้านศาสนาและการเมือง ผลการวิจัยของต่างประเทศมีรูปแบบการเปลี่ยนแปลงสถานะที่ได้ผลไม่สอดคล้องกัน ส่วนการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในสถานะที่ค้นหาเอกลักษณ์ด้านศาสนาไม่สำเร็จ ยังต้องอาศัยแนวคิดจากผู้อื่น (F) ส่วนนักศึกษาที่อยู่ในสถานะทางการเมืองแต่ละสถานะมีจำนวนนักศึกษากลับเคียงกัน

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยครั้งนี้

ผลจากข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ ทำให้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ช่วยให้วัยรุ่นสามารถค้นหาเอกลักษณ์ของตนได้ ดังนี้คือ

ครอบครัว

ครอบครัว ซึ่งเป็นหน่วยทางสังคมหน่วยแรกที่จะช่วยเอื้อให้วัยรุ่นค้นหาเอกลักษณ์ของตนได้ บิดา มารดาควรเปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้มีอิสระในการเข้าร่วมกิจกรรมและมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น แม้จะขัดแย้งกับครอบครัวบ้าง เพราะการมีความคิดเห็นกันบ้างภายในครอบครัว ช่วยให้ผู้วัยรุ่นเป็นตัวของตัวเอง ทำให้ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาวิกฤตของการค้นหาเอกลักษณ์ช่วยพัฒนาให้อีโก้เข้มแข็งขึ้น ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวก็จะดีขึ้นมาได้ ส่วนการที่วัยรุ่นได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ จากการมีปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัว ทำให้ได้รับความรู้ และมีประสบการณ์ต่าง ๆ มากขึ้น รู้จักการคิดค้นหาตอบ ทำให้เขามีความพยายามเพื่อความสำเร็จ เมื่อบิดามารดาสนับสนุนบุตรให้ทำกิจกรรมที่ชอบ อดทนความสามารถที่เหมาะสมกับวัย จึงนับเป็นการเปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้ทดลองสำรวจตนเอง ก่อนที่จะออกไปแสวงหาเอกลักษณ์จากประสบการณ์ภายนอกครอบครัว ดังนั้น วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีเอกลักษณ์ของวัยรุ่น ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน คือ การแสดงความสนทนสนม รักใคร่ ชื่นชม เอาใจใส่ต่อทุกข์สุขของบุตร คอยช่วยเหลือและให้ความสำคัญกับบุตร และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล โดยที่บิดามารดาอธิบายเหตุผลในขณะที่ยังส่งเสริมหรือขัดขวางการกระทำของบุตร ช่วยให้ผู้บุตรมีความเข้าใจเหตุผลต่าง ๆ มีความคิดกว้างไกล จนสามารถค้นหาเอกลักษณ์ของตนได้

สถาบันโรงเรียน

โรงเรียนควรส่งเสริมให้วัยรุ่นได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งเป็นกิจกรรมของโรงเรียน และกิจกรรมนอกหลักสูตร นอกเหนือจากการฝึกทักษะที่เกี่ยวกับอาชีพ และเนื้อหาหลักสูตรที่เรียนมา เพราะการมีประสบการณ์ที่เพิ่มพูนขึ้น ช่วยให้วัยรุ่นรู้จักวิเคราะห์ตนเองแยกแยะความแตกต่างระหว่างบุคคลและเหตุการณ์ทางสังคมที่กว้างขึ้นได้อย่างถูกต้อง เกิดความเข้าใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้น สามารถนำไปแก้ไขปัญหาลักษณะวิกฤติของการค้นหาเอกลักษณ์ได้

กลุ่มเพื่อน

บิดามารดาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น ควรส่งเสริมให้วัยรุ่นรู้จักเลือกคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเหมาะสม เป็นที่ยอมรับของสังคม เพราะระยะวัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่ชอบเข้ากลุ่มเพื่อน มีความใกล้ชิดผูกพันกับกลุ่มเพื่อนมาก ทำให้มีพฤติกรรม หรือรับแนวคิดบางอย่างของเพื่อนมาเป็นพฤติกรรมและแนวคิดของตน เพื่อให้ได้รับการยอมรับ เช่น การเลือกอาชีพ การมีบทบาททางเพศ เมื่อได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน วัยรุ่นจะเกิดความภาคภูมิใจ ช่วยให้มีความคิดรวบยอดของตนที่มั่นคง ช่วยเอื้อต่อการพัฒนาการทางเอกลักษณ์ของวัยรุ่น

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น ทั้งครูแนะแนว และนักจิตวิทยาต่าง ๆ มีส่วนสำคัญที่ช่วยเอื้อให้วัยรุ่นค้นหาเอกลักษณ์ได้ โดยการเปิดโอกาสให้วัยรุ่นมีอิสระในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มีอิสระในการคิดและทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อช่วยให้วัยรุ่นมีประสบการณ์มากขึ้น และทำให้ครูรู้จักนักเรียนแต่ละคนได้อย่างลึกซึ้ง ทั้งด้านความสนใจ ความสามารถ และความถนัด เพื่อชี้แนะแนวทางด้านอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับวัยรุ่นแต่ละคน

สื่อมวลชน

สื่อมวลชนควรตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นตัวแบบทางความคิดและพฤติกรรมมาให้กับวัยรุ่น เพราะปัจจุบันสื่อมวลชนมีบทบาทต่อชีวิตประจำวันมาก ทั้งให้ความรู้ ให้ประสบการณ์อื่นเป็นพื้นฐานของความคิดความเข้าใจ ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงความเป็นไปของสังคมปัจจุบัน และช่วยเชื่อมโยงความคิดของคนในสังคม ทำให้สื่อมวลชนมีผลต่อแนวคิด และพฤติกรรมของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก ทั้งเรื่องค่านิยม ทางอาชีพ ศาสนา การเมือง บทบาททางเพศ และเพศสัมพันธ์ ดังนั้น สื่อมวลชนจึงควรเสนอข้อมูลที่ถูกต้องเหมาะสมทั้งในแง่ดีและแง่ไม่ดีของเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้วัยรุ่นรู้จักคิดตรองได้อย่างถูกต้องเหมาะสมด้วยตนเอง